

**Základní škola, Liberec, ul.5.května 64/49,
příspěvková organizace, 460 01 Liberec 1
tel: 606 076 420, E-mail: info@zs5kveten, IČO: 65642376**

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Struktura MPP ZŠ Liberec, ul. 5. května

Úvod	3
1 Primární prevence.....	4
1.1 Minimální preventivní program	4
1.2 Dokumenty k MPP.....	5
1.3 Strategie primární prevence rizikového chování	6
1.4 Způsob stanovení cílů.....	7
1.5 Školní preventista	7
2 Minimální preventivní program ZŠ ul.5. května	8
2.1 Úvod.....	8
2.2 Cíl	8
2.3 Hlavní aktivity	9
2.4 Koordinace.....	9
2.5 Cílová skupina	10
2.6 Zaměření programu.....	11
2.7 Aktivity v rámci prevence.....	13
2.8 Rámcový časový harmonogram.....	17
2.9 Příklady zařazovaných témat.....	18
2.10 Specifická prevence	19
2.11 Vyhodnocení efektivity MMP	20
2.12 Závěr.....	24
3 Krizový plán.....	26
3.1 Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředí škol a školských zařízení.....	26
3.2 Jak řešit případy související s krádežemi a vandalismem v prostředí škol	33
3.3 Šikana	37
4 Prevence soc. patologických jevů ve vyučovacích hodinách.....	41
4.1 Občanská výchova, výchova ke zdraví.....	41
4.2 Ostatní vyučovací předměty	43
4.3 Hry a jiné aktivity	44
4.4 Netradiční pomůcky.....	47
Závěr	48

Úvod

Žijeme v krásném světě, máme všeho dost, kolem nás je relativní bezpečí a klid. Přesto nebo možná právě proto je tento svět a život v něm nelehký. Neustále nám staví do cesty nejrůznější překážky a nástrahy, které mohou ohrozit naši existenci a které je třeba v průběhu cesty životem překonat. Některé překážky lze překonat snadno a bez následků, některé naopak vyžadují pro zdárné překonání spoustu času, trpělivosti a odhodlání.

S problémy, které nám neustále kříží cestu, se každý z nás vyrovnává po svém. Některí kompenzují stres a napětí pomocí relaxačních technik, sportem, četbou, procházkami, jídlem apod. Jiní naopak volí jednodušší a rychlejší, nicméně mnohem riskantnější řešení – drogy.

V současné době se pozornost společnosti stále více orientuje na drogovou scénu. Každým rokem přibývá počet lidí závislých na návykových látkách a bohužel se také každoročně zvyšuje počet úmrtí v důsledku jejich nadužívání.

Již dávno není droga problémem pouze dospělých. Věková hranice prvního kontaktu s omamnými látkami se stále snižuje. Ze statistických údajů vyplývá, že zkušenosti s drogou, ať už legální či nelegální, mají již děti v deseti letech.

Důvodů, proč mladí lidé sáhnou po droze, je celá řada. Může se jednat o nudu, zvědavost či touhu zkusit něco nového. Mnohdy jsou mladí lidé vyprovokováni kamarády, partou nebo jsou hnáni touhou vyrovnat se ostatním.

Alarmující je fakt, že nejčastěji se děti setkávají s drogou právě doma. Řada rodičů se mylně domnívá, že alkohol a tabák není droga, proto bez zábran před dětmi kouří, popíjejí alkohol, občas jim dají ochutnat. Bohužel si však neuvědomují, jaké následky takové jednání může mít.

Nebezpečí a záludnost alkoholu a tabáku bývá často podceňována. Jelikož se jedná o drogy legální, mladistvým nečiní žádný problém si je kdykoliv a kdekoliv obstarat. Je sice fakt, že prodávání alkoholu a tabáku osobám mladších 18 let je zakázáno, avšak ve skutečnosti je tento zákon v naší společnosti v mnoha případech nedodržován.

Minimální preventivní program školy je zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. MPP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem a metod práce se žáky a zapojení celého pedagogického sboru do jeho realizace. Základem preventivní činnosti je systematická práce s kolektivem každé třídy. Cílem preventivního programu školy je předcházet problémům a následkům rizikového chování, minimalizovat jejich negativní dopad, ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v problematice rizikového chování, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti. MPP zasahuje do výchovně vzdělávacího procesu během celého školního roku.

1 Primární prevence

Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům sociálně patologických jevů, případně minimalizovat jejich negativní dopad, včetně dalšího šíření.

Nespecifická primární prevence představuje základ a nosný prvek celého systému prevence, jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jednotlivce. Existovaly by i za absence sociálně patologických jevů.

Specifická primární prevence je realizována v rámci podpůrných programů pro rizikové skupiny, pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami jako prevence. Součástí specifické primární prevence jsou Standardy specifické primární prevence, které jsou cestou ke zkvalitnění preventivních aktivit.

1. 1 Minimální preventivní program

MPP je zpracován na jeden školní rok školním metodikem prevence. Podléhá kontrole České školní inspekce, je průběžně vyhodnocován a písemné vyhodnocení účinnosti jeho realizace za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy.

Na tvorbě a realizaci MPP se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinace tvorby a kontrola realizace patří ke standardním činnostem školního metodika prevence.

Při tvorbě a vyhodnocování MPP školní metodik prevence spolupracuje dle potřeby s metodikem prevence PPP.

K zahájení nebo rozvinutí prioritních preventivních projektů realizovaných jako součást MPP nebo k zabezpečení MPP může škola využít dotačního řízení v rámci „Programů na podporu aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na daný rok“ (příslušné informace o dotačním řízení a jeho podmínkách v daném regionu poskytuje příslušný Krajský úřad).

Efektivní program vyžaduje spolupráci a odpovědnost na několika úrovních:

- ředitel školy - má odpovědnost za podporu, vytváření a realizaci programu
- školní metodik - koordinuje přípravy a realizace programu (vyhláška č. 72/2005 Sb.)
- pedagogický sbor - jednotliví učitelé začleňují preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů
- třídní učitelé - stěžejní úloha při naplňování MPP
- žáci - participují na přípravě a realizaci programu
- metodik prevence PPP - zajišťuje odbornou a metodickou pomoc pro ŠMP a je garantem kvality programů
- spolupráce s jinými organizacemi v regionu

1.2 Dokumenty k MPP

MŠMT ČR

- Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018
- Č.j.: MSMT- 22 294/2013-1
Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
- Č.j.: 25 884/2003-24
Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané
- Č.j.: 13 409/98-24
Metodický list k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízeních
- Č.j.: 14 423/99-22)
Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance
- Č.j.: 20 006/2007-51
Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních
- Č.j.: 10 194/2002-14
Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- Č.j. 29 159/2001-26
Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních,
- MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2002
Bílá kniha Evropské komise Nový podnět pro evropskou mládež
- MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2002
Evaluace a diagnostika preventivních programů
- MŠMT ČR, odbor pro mládež, Praha 2002
Volný čas a prevence u dětí

ZÁKONY

- Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění

- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě
- Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

1.3 Strategie primární prevence rizikového chování

Cílem působení v oblasti prevence rizikových projevů chování je dítě:

- odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku
- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná rozhodnutí
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc při řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek
- otevřené a pozitivně nastavené k sociálním vztahům
- schopné aktivně přijímat zdravý životní styl (životospráva, sportovní a kulturní aktivity)

Cílem prevence je:

1. předcházet rizikovým jevům v chování žáků:

- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky)
- záškoláctví
- šikana, násilí
- rasismus a xenofobie
- kriminalita, delikvence, vandalismus

2. rozpoznat a zajistit včasnou intervenci v případech:

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí
- ohrožování výchovy mládeže
- poruchy příjmu potravy

1.4 Způsob stanovení cílů

Cíle MPP by měly být jasně definované, konkrétní a lehce hodnotitelné. MPP by měl pozitivně ovlivňovat životní názory a postoje dětí, proto je nutné zaměřit se i na jejich blízké okolí. Jedním z cílů MPP by měla být informovanost a osvěta rodičů a celkové zapojení se do života školy. Avšak záměr vzdělávat rodičovskou veřejnost v problematice sociálně patologických jevů pomocí tradičních aktivit nabízených školou se jeví jako málo účinné. Je nutné hledat nové formy a metody k zapojení rodičů do tohoto výchovně vzdělávacího procesu.

1.5 Školní preventista

Školní preventista řeší výskyt sociálně patologických jevů - násilí a šikanování, záškoláctví, kriminalitu, delikvenci, vandalismus aj. forem násilného chování, užívání návykových látek (vč. alkoholu a kouření), virtuální drogy a patologické hráčství (gambling). Při své práci se žáky používá pozorování, rozhovor, dotazníky, anketu, sociální hry apod. Spolupracuje s PPP, Policií ČR, Městskou policií i odborem sociální péče MÚ. Zajišťuje některé jednorázové akce, např. besedy, přednášky s tematikou sociálně patologických jevů. Při řešení sociálně patologických jevů jsou veškerá jednání s dítětem i o něm vedena taktně a diskrétně tak, aby ve svých právech a povinnostech nebyl omezen žádný ze zúčastněných subjektů: dítě - rodina - výchovný poradce, školní preventista.

2 Minimální preventivní program ZŠ ul.5. května

2.1 Úvod

Minimální preventivní program (MPP) navazuje na osvědčené činnosti a aktivity z let předchozích, které se snaží dále rozvíjet. Zároveň je doplněn novými aktivitami a činnostmi, které mají zaplnit volná místa v programu a chodu školy. Je součástí celkového působení školy při výchovně vzdělávacím procesu, snaží se maximálně podporovat zdravý způsob života našich žáků a školu bez drog.

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole jsou využívány dotazníkové práce třídních učitelů, připomínky dětí a školní samosprávy, online schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné.

2.2 Cíl

Hlavním cílem je výchova dětí ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Jde o rozvoj dovedností, které vedou k odmítání forem sebezdravky, projevů agresivity a porušování zákona, a přirozené začlenění dítěte do sociálního prostředí.

Připravit podmínky pro účinnou prevenci sociálně-patologických jevů. Zvýšit odolnost dětí a mladistvých proti těmto sociálně-patologickým jevům a snížení rizik a vlivů, které narušují zdravý osobnostní a společenský vývoj dětí.

Cílem je nabídnout dětem ve spojení s jinými organizacemi dostatek hodnotných a přitažlivých alternativ smysluplného trávení volného času.

Úkoly programu budou realizovány jednotlivými vyučujícími ve všech ročnících školy v průběhu celého školního roku s přihlédnutím k věku žáků.

Dlouhodobé cíle

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém
- funkční systém vzdělávání pedagogů v rámci primární prevence sociálně patologických jevů
- víceleté financování projektů primární prevence
- rekonstrukce půdních prostor školy s možností vzniku ateliéru, školního klubu a odborných učeben

Střednědobé cíle

- zapojování rodin do života školy
- pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- školní preventivní strategie zařadit do školního vzdělávacího programu
- zlepšení okolí školy a vybavenosti školního hřiště

- zkvalitnění vybavení učeben a odborných učeben
- vytvoření studovny a školního klubu pro II. stupeň
- fungující školní parlament

Krátkodobé cíle

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- zachování a zkvalitnění třídnických hodin
- rozšíření nabídky volnočasových aktivit, zejména pro žáky II. stupně

2.3 Hlavní aktivity

Systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací.

Uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování.

Spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu,

Průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole či školském zařízení z hlediska rizik výskytu patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých.

Diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže.

Poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy.

2.4 Koordinace

Za koordinaci preventivních aktivit na škole odpovídá školní metodik prevence. V rámci své činnosti se podílí na přípravě Minimálního preventivního programu (MPP) a jeho realizaci na škole. Spolupracuje s ředitelem školy, zástupcem ředitele školy, výchovnou poradkyní, třídními učiteli a ostatními pedagogy, s PPP a dalšími institucemi a organizacemi.

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče

a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – PPP, SVP, SPC atd.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Ředitel školy

Sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

2.5 Cílová skupina

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce a metodik primární prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

2.6 Zaměření programu

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, ad.. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky (třídnické hodiny).

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Hodnocení

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit i výuku.

Rodiče budou o programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek, záškoláctví a šikany. Rodiče každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či

stane-li se jejich dítě obětí šikany. Pokud rodiče projeví zájem, rádi pro ně zajistíme alespoň jeden seminář nebo besedu s odborníkem.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP, SVP aj.)

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další sociálně patologické jevy - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- individuální pohovor s žákem
- jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
- doporučení kontaktu s odborníky
- v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě dealerství oznámení Policii ČR

Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnce prevence umístěné v I. mezipatře. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu, zásady první pomoci při výskytu šikany. Na výběru témat umístěných na nástěnku se mohou žáci sami podílet právě svými dotazy vhažovanými do schránky důvěry.

Dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je knihovna a videotéka ve školní knihovně. Během školního roku bude doplňována o další tituly.

Program bude propagován a zveřejňován na školních webových stránkách, ve školním časopise a podle možností i v regionálním tisku.

Získávání kompetencí

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná
(např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji zmiňována v následujících předmětech:

Výchova ke zdraví, Občanská nauka, Osobnostní a sociální výchova, Přírodopis, Přírodověda, Vlastivěda, Prvouka, Český jazyk, Výtvarná výchova, Tělesná výchova, Chemie, Svět práce.

2.7 Aktivity v rámci prevence

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

- školní metodik prevence
 - účast na vzdělávacích akcích pořádaných NIDV, CVLK, Pedagogickým centrem, Zdravotním ústavem se sídlem v Liberci, DDM Větrník
- pedagogický sbor
 - účast na seminářích pro začátečníky a pokročilé v oblasti primární prevence dle nabídky NIDV, Pedagogického centra, Zdravotním ústavem se sídlem v Liberci
 - besedy a školení s odborníky pro celý pedagogický sbor – další vzdělávání pedagog. pracovníků.

Školní prostředí

Důležitým výchovným prvkem je školní a třídní prostředí, ve kterém žáci tráví hodně času. Snažíme se vytvářet a přizpůsobovat školní prostory potřebám žáků. Žáci mají možnost podílet se na vytváření školního prostředí, na jeho výzdobě a na udržování pořádku. Jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti. Dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů na výzdobu školy, třídy.

Metodické, učební materiály a další pomůcky

Jsou všem pedagogickým pracovníkům volně k dispozici v učitelské části školní knihovny, popř. k dispozici u ŠMP.

- výukové materiály a pracovní listy na témata: Drogy, Jeden svět na školách, Aids a HIV – vše od společnosti Člověk v tísni
- výukové filmy a pracovní listy pro výuku průřezových témat – od společnosti Člověk v tísni

Nástěnka ŠMP

Nástěnka prevence obsahuje mj.:

dostupné informace o institucích, organizacích a odbornících, kteří v oblasti primární prevence působí v Libereckém kraji přehled organizací a volnočasových aktivit, aktuální témata a informace. Obsahuje kontakt na šk. metodika prevence a informace ke školní schránce důvěry.

Schránka důvěry

Na škole je zřízena online schránka důvěry, kam mohou žáci psát své anonymní dotazy, informace a postřehy ze života školy. Žáci vědí, který učitel nebo jiný pracovník má do schránky přístup a bude s nimi o jejich problémech komunikovat – školní preventista, ředitel školy.

Besedy pro rodiče a vyučující

Tyto besedy proběhnou v rámci třídních schůzek, kde rodiče budou seznámeni s primárním programem školy. Uskutečnění besed je závislé na zájmu rodičů o tato setkání a vybraná témata.

Konzultační a poradenská činnost

K dispozici je dětem i rodičům

- výchovný poradce (V. Šeborová), konzultační hodiny pondělí 13,00 – 14,00
- školní metodik prevence pro 1. stupeň (Kateřina Kaprasová), konzultační hodiny pondělí 13,00 – 14,00
- školní metodik prevence pro 2. stupeň (Michaela Přívratská), konzultační hodiny pondělí 11:30 - 12:30

Školní parlament

Školní parlament, který zahájil svoji činnost ve šk. r. 2006/2007, umožňuje všem žákům školy podílet se na životě a provozu školy, prostřednictvím dvou volených zástupců za každou třídu.

Členové parlamentu jsou voleni třídním kolektivem vždy na začátku nového školního roku. Na prvních schůzkách si volí svého předsedu, místopředsedu, mluvčího, dopisovatele do šk. časopisu a další. Schází se jedenkrát týdně. Stanovuje si cíle, plán práce, úkoly a zaměřuje se na aktuální problémy. Zástupci parlamentu mají právo účastnit se pedagogických rad, předkládat zde své návrhy a připomínky. Svým působením se snaží pozitivně ovlivňovat klima i chod školy.

Volnočasové aktivity

Naší snahou je nabídnout žákům co nejvíce volnočasových aktivit, aby efektivně a smysluplně využívali svůj volný čas. Nabízíme co největší pestrost a rozmanitost nabídky kroužků tak, aby si každý žák vybral pro sebe vhodnou aktivitu. Kroužky vedou nejen učitelé školy, ale i externí lektori. Nabídka kroužků je každý rok aktualizována.

Sportovní aktivity a výchova ke zdravému životnímu stylu

Snažíme se žáky vést ke sportu, podporovat je při jejich aktivitách a vychovávat ke zdravému životnímu stylu. Pravidelná pohybová aktivita pomáhá spolu s výchovou vytvářet zdravý životní styl. Zdravý životní styl znamená, že člověk žije zdravě, pečuje o své tělesné, duševní i sociální zdraví, nekouří a vyhýbá se návykovým látkám.

Pravidelná účast žáků školy na všech akcích pořádaných AŠSK, sportovní turnaje a závody – fotbal, volejbal, basketbal, plavání, atletika, orientační běh, sportovní lezení, stolní tenis, vybíjená

- lyžařské kurzy – organizované pro sportovní třídy a žáky 7. tříd – běžky, sjezdovky
- Sportovní den školy (červen) – Atletický areál Svojsíkova
- účast na projektu Liberecko bez předsudků – atletika, fotbal, rugby
- účast na sportovně – vědomostní soutěži na ZŠ Dobiášova v Liberci
- velké přestávky je možné trávit na hřišti – za příznivého počasí
- projekty v rámci jednotlivých předmětů
- sportovní kroužky

Kulturní aktivity

- Celoročně probíhá projekt Mládež a kultura – určený pro I. i II. stupeň
- Klíčování - slavnosti přivítání prvňáčků
- Předávání pamětních listů a rozloučení s žáky 9. tříd – KVK Liberec (červen)
- Den učitelů – žáci 9. tříd učí celý den na I. stupni
- Vajíčkový týden (období velikonoce)
- Projektový den „Vánoce“
- Den otevřených dveří
- čarodějnický rej a pálení čarodějnic (I. stupeň)
- školní klub – přístupný pro děti I. stupně
- tématické výlety 1. – 9. ročník (Ze, De, Př, Ov, Rv, Tv, prvouka, vlastivěda)
- exkurze – Praha, Terezín

MAJÁK

Pro preventivní práci využívá škola komplexní programy společnosti Maják, které jsou zaměřeny na různé věkové skupiny. Ve škole jsou využívány programy pro 2. – 9. třídy. Jednotlivé programy na sebe navazují a vedou je zkušení lektori. Nabídka je společností Maják každoročně aktualizována a škola si z této nabídky vybírá. Bohužel rostou finanční náklady na realizaci těchto programů, které jsou hrazeny z prostředků SRPŠ. Objednané

programy jsou každý rok evidovány u zástupce ředitele a školního metodika prevence. Programy jsou realizovány v délce 1 – 3 hodin dle druhu programu.

Od společnosti Maják využíváme rovněž program Klima třídy, který je realizován na adaptačním kurzu 6.tříd.

Témata komplexních programů:

2. ročník	Zdravé tělo
3. ročník	Kdo jsem?
4. ročník	Jsme parta (šikana, respekt)
5. ročník	Jsem originál
6. ročník	Díky, nechci (prevence kouření, požívání alkoholu)
7. ročník	Drogy
8. ročník	Digitální domorodci (obezřetnost sdílení informací)
9. ročník	Rizikové sexuální chování

Adaptační kurz pro žáky 6. tříd

Navazujeme na velice úspěšné a povedené adaptační kurzy z předchozích let. Žáci se zde věnují osobnostní a sociální výchově se svými třídními učiteli. Seznamují se s pravidly a řády školy. Vytváří si svá vlastní pravidla, která se snaží dodržovat a respektovat. Týdenní pobyt žáků je prokládán opakováním učiva z 5. třídy (Čj, M, Př, V1), sportovním vyžitím a pobytem v přírodě.

Spolupráce s Městskou policií

Každoročně škola využívá preventivní programy Městské policie zaměřené na témata:

1. trestní odpovědnost
2. legislativa – seznámení se zákony ČR
3. rasismus a pravicový extrémismus

Programy jsou realizovány ve škole v časové dotaci 1 – 2 hodiny dle druhu programu.

Spolupráce se společností Procter and Gamble

Každoročně škola využívá program nazvaný Čas proměn pro dívky 6.tříd. Program je zaměřen na intimní hygienu dívek a je realizován v dotaci 1 hodiny.

Spolupráce s Krajskou nemocnicí v Liberci – plicní oddělení

Každoročně škola využívá program o škodlivosti kouření realizovaný pracovníkem KNL v šestých ročnících. Dotace na ročník jsou 2 hodiny.

Ekologické aktivity

- sběr tříděného odpadu během celého školního roku – (PET lahve, hliník, baterie, papír, atd.), na chodbách I. i II. stupně jsou umístěny kontejnery na PET lahve
- Uklidme svět - úklid okolí školy (pracovní vyučování, ekologie, Tv, Ov, třídnické hodiny, Přírodověda ...)
- spolupráce s Ochránci Jizerských hor – úklid, sázení stromků

2.8 Rámcový časový harmonogram

Ročník	Předmět	Téma	Kdy?
1.	<i>prvouka</i>	„Na koho se mohu obrátit?“ Zdraví	
2.	<i>prvouka</i>	„Na koho se mohu obrátit?“ Zdraví	
3.	<i>prvouka</i>	Kouření, alkohol(ismus)... Zdraví	
4.	<i>vlastivěda přírodověda</i>	Mezilidské vztahy Zdraví	
5.	<i>přírodověda</i>	Návykové látky „Mám právo...“	
6. – 7.	<i>Výchova ke zdraví</i> <i>Občanská výchova</i>	<i>Závislost</i> <i>Kouření a alkohol</i> <i>Vztahy:</i> <i>Sexualita</i> <i>Vhodné chování a komunikace</i> <i>Zdravý životní styl</i> <i>Pomoc</i> <i>Posílení osobnosti</i> <i>Právo</i> <i>Osobnost</i> <i>Vztahy:</i> <i>Komunikace</i> <i>Sexualita</i>	
8.	<i>Výchova ke zdraví</i>	<i>Závislost</i> <i>Kouření a alkohol</i> <i>Drogy</i> <i>Vztahy:</i> <i>Sexualita</i> <i>Vhodné chování a komunikace</i> <i>Zdravý životní styl</i> <i>Právo a pomoc</i> <i>Posílení osobnosti</i>	

	<i>Občanská výchova</i>	<i>Právo Osobnost Vztahy: Komunikace Rasismus</i>	
9.	<i>Výchova ke zdraví</i> <i>Občanská výchova</i>	<i>Drogy a prevence Vztahy: Sexualita Vhodné chování a komunikace Zdravý životní styl Právo a pomoc Posílení osobnosti</i> <i>Právo Osobnost</i>	

2.9 Příklady zařazovaných témat

I. Téma: Informace o návykových látkách a jejich účincích

Cíl: Získat základní informace o návykových látkách, poznat jejich základní účinky.

Základní terminologie (návykové látky; nečinit velký rozdíl mezi alkoholem a jinými drogami, včetně tabáku). Alkohol a nikotin jako vstupní drogy (nejsou pro děti neznámé, jsou snadno dostupné, podceňované). Komunikace je základní prostředek, jak se o drogách něco dovědět.

II. Téma: Jak čelit negativnímu vlivu vrstevníků

Cíl: Získat základní dovednosti, jak čelit negativnímu tlaku vrstevníků

Základem jsou modelové situace, při kterých se děti učí odmítnout návrhy vrstevníků, kteří je svádí k činnostem, které by mohly mít negativní následky. Příprava na odmítnutí nabízené drogy.

Formou hry žáci přemlouvají jeden druhého. Zpočátku roli přemlouvajícího hraje učitel. Volíme různé formy nátlaku. Ten, kdo přemlouvá, argumenty odmítajícího neustále vyvrací. Tak musí odmítající dítě stále hledat pádnější argumenty.

Příklady modelových situací:

Kamarád přemlouvá k výrobě „petardy“.

Kamarád přemlouvá k výletu bez vědomí rodičů.

Kamarád přemlouvá k vylezení na skálu (na jiné nebezpečné místo).
Kamarád přemlouvá k vypití láhve vína, kterou našel doma u rodičů.
Kamarád přemlouvá k ukradení čokolády v obchodě.
Kamarád přemlouvá ke schování spolužákovi tašky.
Kamarád přemlouvá k zavolání do školy, že je v ní umístěná bomba.
Kamarád přemlouvá k přivázání plechovky kočce na ocas.
Kamarád přemlouvá k házení kamenů po projíždějících autech.
Atd. (Situace se mohou přizpůsobit podmínkám ve třídě).

III. Téma: Jak se vypořádat s konfliktními situacemi a stresem

Cíl: Rozvíjet schopnost vypořádat se s odmítnutím, zklamáním a selháním

Jedná se o rizikové faktory drogové závislosti. Problémy mohou být spouštěcím mechanismem, prvním krokem k vyzkoušení drogy.
Učitel předkládá modelové konfliktní situace, žáci hledají možné způsoby řešení.

Příklady konfliktních (stresujících) situací:

Dostal jsem špatnou známku, nesmím se dívat na televizi.
Mladší sourozenec vyvolal hádku, potrestán jsem byl já.
Chtěl jsem jít ven, ale musím uklízet pokoj.
Nesmím si hrát na počítači, protože musím dělat úkol.
Rodiče si více všimají mého nově narozeného bratříčka.

Společným hledáním vedeme děti k poznání, že problémy se dají řešit.

2.10 Specifická prevence

Zabývá se konkrétními problémy, je zaměřena na problémové a rizikové skupiny žáků.

Na škole je zavedena „schránka důvěry“, kam mohou žáci psát své anonymní dotazy, stížnosti, informace a postřehy ze života školy. Dotazy a připomínky řeší vedení školy společně s výchovným poradcem a školním metodikem prevence.

Na škole funguje žákovský parlament, kde se zástupci tříd vyjadřují k chodu školy a vznášejí zde své návrhy a připomínky. Žáci jsou zde informováni o připravovaných akcích a činnostech konaných školou. Žáci tak mají možnost aktivně se podílet na chodu školy.

- Exkurze v rámci jednotlivých předmětů – úřad práce, soud, radnice, senát, hasiči, soud, policie
- Maják – besedy a přednášky pro jednotlivé věkové skupiny (I. a II. stupeň), strukturované pro danou věkovou skupinu a zaměřené na aktuální problémy
- spolupráce s poradenským centrem ČÁP
- spolupráce s PPP
- besedy pořádané Krajskou hygienickou stanicí – akce Zdravý zoubek, Proti kouření
- dopravní výchova 3. – 4. třída (dopravní hřiště, autoškola Havlík)
- besedy s městskou policií
- projektové dny „Činnosti za mimořádné situace“ – zaměřené na CO, zdravotní výchovu...

2.11 Vyhodnocení efektivity MMP

Škola – ZŠ Liberec, ul. 5. května 64/49	
Školní MP (1. stupeň ZŠ, 2. stupeň): Mgr. Věra Šeborová, Mgr. Pavel Kos	
Počet žáků, studentů:	
% zapojení žáků (studentů) ve volnočasových aktivitách:	
% žáků (studentů) kteří absolvovali PP nespecifickou:	
% žáků (studentů) kteří absolvovali PP specifickou:	

I. ŽÁCI

A. Aktivity pro žáky:

ano

ne

1. ve výuce:		
2. jednorázové tematické aktivity (doplňt téma a garanta):		
● přednášky:		
● besedy:		
● komponované pořady:		
● jiné kulturní akce k PP:		
3. aktivity specifické primární prevence (doplňt téma a garanta):		
● v rámci řešení výchovných problémů:		
● v rámci řešení SPU:		
● téma závislosti (návykové látky):		
● šikana (sociální klima třídy):		
● PP kriminality:		
● téma tolerance:		
● téma násilí:		
● záškoláctví:		
● sekty:		
● extrémismus:		
● rasismus:		
● jiné:		
4. dlouhodobé programy PP:		
● projekt Naše třída – můj hrad:		
● projekt Vrstevnická skupina:		
● projekt Zdravý životní styl:		
● projekt Kouření a já:		
● jiné:		
5. účast v projektech (grantech) – (doplňt názvy a garanty)		

• projekt dotovaný z vlastních finančních zdrojů:		
• projekt dotovaný z jiných než vlastních finančních zdrojů:		
• MŠMT		
• jiný zdroj		

B. Jakým způsobem je MPP realizován (formy, metody): ano ne

1. poskytování informací:		
• přednáška		
• beseda		
• konzultace		
• osvětový materiál		
• videoprojekce		
• filmové představení		
• jiné		
2. prožitkové programy:		
3. pobytové akce:		
4. peer programy:		
5. aktivní učení v modelových situacích:		

C. Hodnocení významu volnočasových aktivit pro MPP:

1. nabídka	1	2	3	4	5
2. dostupnost	1	2	3	4	5
3. splňuje nabídka potřeby žáků?	1	2	3	4	5

Oznámujte prosím jako ve škole, 1 nejlepší, 5 nejhorší

II. PODÍL PEDAGOGŮ ŠKOLY NA REALIZACI MPP

A. Vzdělávání pedagogů v oblasti (doplňt názvy školení):

TYP ŠKOLENÍ	Organizátor	Délka trvání (počet hodin)	Počet proškolených pracovníků		
			metodik prevence	výchovný poradce	ostatní

ano ne

B. Školní metodik prevence (ŠMP) spolupracuje s:

• výchovným poradcem		
• třídními učiteli		
• vedením školy		
• ostatními, i nepedagogickými pracovníky školy		
• je ŠMP současně výchovný poradce?		

C. Podmínky pro výkon funkce ŠMP:

ano ne

(má:)

• místnost pro konzultace s žáky a rodiči		
• vymezené konzultační hodiny		
• k dispozici odbornou literaturu		
• přístup k vyhláškám MŠMT		
• přístup k PC		
• přístup k internetu		
• podporu vedení školy k dalšímu vzdělávání		
• možnost předávat informace pedagogickému sboru		
pokud ano, jak často:		
jednou za měsíc		
jednou za 3 měsíce		
jednou za 6 měsíců		
jednou za rok		

D. ŠMP se přímo účastní:

ano ne

• mapování výskytu sociálně-patologických jevů na škole		
• řešení sociálně-patologických jevů na škole		
• spolupráce s odbornými zařízeními		
• jednání s rodiči		
• spolupráce s okresním metodikem		

E. Evidence sociálně-patologických jevů na škole:

řešil ŠMP

ano ne

věk:

Celkem

případů:

návykové látky: kouření, alkohol, marihuana, pervitin, heroin				
záškoláctví				
šikana				
gambling				
kriminalita				
rasismus				

jiné				
------	--	--	--	--

III. SPOLUPRÁCE S RODIČI V RÁMCI MPP

ano ne

● rodiče jsou informováni o strategii MPP		
1. aktivní spolupráce s rodiči:		
● přímá účast v MPP		
● školní akce určené pro rodiče s dětmi		
● přednášková činnost (besedy pro rodiče)		
● účast ŠMP na třídních schůzkách		
2. pasivní spolupráce s rodiči:		
● písemná sdělení rodičům		
● informační letáky		
● jiné (jaké?):		

IV. SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI

využíváme:	ano	ne	forma spolupráce:
PPP			
SVP			
Policie ČR			
Městská policie			
OHS			
OSPOD (OPD)			
SPC			
Orgány státní správy			
Odborníci			
Nestátní zařízení			
Jiné (jaké):			

V. METODY HODNOCENÍ EFEKTIVITY REALIZACE MPP

A. Využívám metod hodnocení:

1.
2.
3.
4.
5.

B. Konkrétní výsledky strategie MPP za tento školní rok:

Podařilo se:

1.
2.
3.

Nepodařilo se:

1.
2.
3.

C. Co pro vás vyplývá z hodnocení MPP jako hlavní cíle pro tvorbu MPP pro další školní rok:

1.
2.
3.

D. Klady a zápory při realizaci MPP:

Kladné připomínky:

1.
2.
3.

Záporné připomínky:

1.
2.
3.

Datum vypracování:

ŠMP:

Ředitel školy:

2.12 Závěr

Dosavadní zkušenosti s minimálním preventivním programem primární protidrogové prevence, ale zejména pozitivní odezva žáků na tento program ukazují, že nabízené aktivity jsou vesměs voleny vhodně a že skýtají široký záběr v různých oblastech. Program se postupně stává nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu naší školy a pomáhá tak vytvářet příznivé prostředí pro všechny, kteří ve škole, ať už v jakékoliv roli, pracují.

3 Krizový plán

Příloha č. 1 k č.j.: 20 006/2007-51

3.1 Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředí škol a školských zařízení

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (m.j. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. **Patří sem také alkohol nebo tabák.** To, co je považováno za OPL, jedy a prekursory, stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách.¹ Jsou to látky podléhající zvláštnímu způsobu zacházení.

V České republice není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek (OPL, alkoholu i tabákových výrobků). Konzumace návykových látek není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je ovšem považováno za nebezpečné chování. Každý nezletilec, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.² Navádění k užívání návykových látek, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem. Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám. Užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné. Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci nebo studenti (dále jen „žáci“) omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

Při řešení problematiky spojené s užíváním návykových látek je třeba spolupracovat s celou řadou institucí. Spolupráce musí být navázána dříve, než nastanou problémy. Je třeba si vybudovat korektní vztahy s obvodním (místním) oddělením Policie ČR a znát kontakt na specialistu Policie České republiky na oddělení (odboru) obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky na okresním (obvodním, městském) ředitelství, popř. správě kraje nebo správě hl.m. Prahy, který se zabývá odhalováním a dokumentováním kriminality dětí, závadového chování dětí, trestnou činností páchanou na mládeži a závadovým jednáním a spolupracuje se školami a školskými zařízeními. V rámci vytváření preventivních programů je užitečné být v kontaktu s Preventivně informační skupinou Policie ČR, která je zřízena u okresních (obvodních, městských) ředitelství policie. Dalšími důležitými kontaktními místy jsou orgány sociálně-právní ochrany dětí v obcích s rozšířenou působností, pracoviště městské (obecní) policie, školská poradenská a preventivně výchovná zařízení, regionální nestátní a neziskové organizace apod.

¹ § 2 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů.

² § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Doporučené postupy školy

- (1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- (2) Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- (3) Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.
- (4) Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění jejich ochrany před tímto jevem.
- (5) Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- (6) Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
- (7) Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- (8) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- (9) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.
- (10) V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům žáka.

TABÁKOVÉ VÝROBKY

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouřit.³ Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

- (1) Prostory školy je třeba označit viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření.⁴ Takto je třeba označit vnitřní i vnější prostory.
- (2) Školním řádem je nutné kouření v prostorách školy zakázat a stanovit sankce za porušování tohoto zákazu.⁵

³ § 8 odst. 1 b) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

⁴ § 9 odst. 1 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

⁵ § 30 odst. 1 c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.⁶
- (4) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- (6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

ALKOHOL

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.⁷

- (1) Školním řádem škola stanoví zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.⁸
- (2) Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Konzumace alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

⁶ příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních – metodické a koordinační činnosti odst. 9.

⁷ § 12 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

⁸ § 12 odst. 1 písm. g) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- (6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- (7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
- (8) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
- (9) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.⁹ Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- (10) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (11) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- (12) V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nebo zletilého žáka či studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. O události sepiše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
- (13) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy alkohol**, postupují takto:
 - a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
 - b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
 - c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
 - d) Zpracují stručný záznam o události.
- (2) V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka alkohol**, postupují takto:
 - a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
 - b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
 - c) O nálezů sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka

⁹ § 10 odst. 4 písm. g) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.¹⁰

- d) O nálezu vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

OPL (OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo.¹¹ Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

- (1) Školním řádem škola stanoví zákaz užívání OPL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanoví zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanoví rovněž sankci za porušení zákazu.
- (2) Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188 a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí,¹² se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Konzumace OPL ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- (6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- (7) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

¹⁰ příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních – metodické a koordinační činnosti odst. 9.

¹¹ § 187, § 187a, § 188 a § 188a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹² § 167 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

- (8) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- (9) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
- (10) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.¹³ Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- (11) V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (12) Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
- (13) Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.
- (14) V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce, resp. žáka staršího 18 let s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
- (15) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce OPL ve škole

- (1) Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- (2) Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- (3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- (4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- (5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

¹³ § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Nález OPL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) nálezu ihned uvědomí vedení školy.
- (3) Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezu. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
- (4) nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

B. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nálezu ihned uvědomí vedení školy.
- (3) O nálezu sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- (4) O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
- (5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že **některý z žáků má nějakou OPL u sebe**, postupují takto:

- (1) Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- (2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
- (3) Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

3.2 Jak řešit případy související s krádežemi a vandalismem v prostředí škol

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

JAK POSTUPOVAT PREVENTIVNĚ PROTI KRÁDEŽÍM

- (1) Ve školním řádu uvést, že krádeže jsou protiprávním jednáním a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.
- (2) Upozornit žáky a jejich zákonné zástupce, že nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola ve školním řádu, školské zařízení ve vnitřním řádu:
 - a) zdůrazní, že (cenné) věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním nemají žáci do školy nebo školského zařízení nosit
nebo
 - b) ředitel školy ve školním řádu určí způsob zajištění těchto předmětů na určeném místě.

I v případě, že bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá do výše 5 000 Kč (§ 1 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník); pokud budou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.¹⁴

- (3) Vést žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

JAK POSTUPOVAT PŘI NAHLÁŠENÍ KRÁDEŽE ŽÁKEM

- (1) události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného.
- (2) Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na místní nebo obvodní oddělení Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
- (3) V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byli-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

¹⁴ § 433 a 434 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

JAK POSTUPOVAT PREVENTIVNĚ PROTI VANDALISMU

- (1) Ve školním řádu uvést, že každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti.
- (2) V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

JAK POSTUPOVAT PŘI VZNIKU ŠKODY

- (1) Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
- (2) V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
- (3) V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

Příloha č. 2 k č.j.: 20 006/2007-51

Doporučení na doplnění školního řádu v oblasti prevence užívání návykových látek

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky¹⁵, ve škole s nimi manipulovat¹⁶. To neplatí pro případy, kdy osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven zdravotnickým zařízením.

Požívání omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

- (1) V případě, kdy se škola o takovém chování dozví, bude tuto skutečnost hlásit zákonnému zástupci žáka.¹⁷
- (2) Škola je povinna oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žák požívá návykové látky.¹⁸
- (3) Distribuce¹⁹ dle § 187 trestního zákona a šíření OPL dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem nebo proviněním. Škola je povinna v takovém případě takový trestný čin přezkazit a učinit tak v každém případě včasným oznámením věci policejnímu orgánu²⁰.
- (4)** V případě výskytu látky, u níž je podezření, že se jedná o omamnou a psychotropní látku v prostorách školy, nebo v případě přechovávání takové látky žákem bude škola postupovat stejně jako v bodu (3).

¹⁵ § 89 odst. 10 zákona 140/1961 Sb., trestní zákon - návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobující nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

¹⁶ manipulací pro účely školního řádu se rozumí přinášení, nabízení, zprostředkování, prodej, opatření, přechovávání

¹⁷ § 7 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

¹⁸ § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

¹⁹ a další formy jednání uvedené v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

²⁰ § 167 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Souhlas zákonného zástupce nezletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL

Škola, adresa, razítko:

Souhlasné prohlášení zákonného zástupce k možnosti orientačního testování přítomnosti
návykových látek v lidském organismu v průběhu školního roku

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, v případě přítomnosti **OPL
pomocí zkoušky ze slin**.

Jméno žáka

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek v organismu mého
syna/dcery, **existuje-li důvodné podezření z požití návykové látky a možného ohrožení
jeho/jejího zdraví**.

V Liberci dne.....

podpis zákonného zástupce

3.3 Šikana

O šikaně mluvíme, pokud jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně vyvíjí vůči jinému žáku fyzickou nebo psychickou agresi a manipulaci.

(Definice šikany viz. Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení Č.j. 28275/2000-22 článek 1, odst. (1).)

POSTUP PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANU

Postup pedagogického pracovníka

- (1) Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí pedagog okamžitě vyšetřování, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
- (2) Má-li pedagog podezření na šikanování, zahájí pedagog okamžitě vyšetřování, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
- (3) V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
- (4) Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování, a to i v případě, že se podezření neprokáže.
- (5) Navrhne na pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

- (1) Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
- (2) Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a zda je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
- (3) V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky (komise-metodik prevence, výchovný poradce a třídní učitel), kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle pokynů.
- (4) Zajistí informování dotyčných rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
- (5) V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko- psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků-klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
- (6) V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- (7) V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- (8) Dojde-li k závažnému případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

- (9) Oznámi orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
- (10) Projedná na pedagogické radě potrestání agresorů.

VYŠETŘOVÁNÍ POČÁTEČNÍ ŠIKANY

- (1) Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- (2) Nalezení vhodných svědků.
- (3) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
- (4) Zajištění ochrany obětem.
- (5) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

VYŠETŘOVÁNÍ POKROČILÉ ŠIKANY

- (1) Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
- (2) Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
- (3) Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- (4) Pokračující pomoc a podpora oběti.
- (5) Nahlášení policii.
- (6) Vlastní vyšetřování.

NEPŘÍMÉ ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ:

- žák je o přestávkách osamoceny, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle zhoršuje
- jeho věci jsou rozházené, poškozené nebo znečištěné
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede vysvětlit

PŘÍMÉ ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, kterým se podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich

- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť
- neoplácí
- rvačky v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

DOPORUČENÍ PRO RODIČE ŽÁKŮ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANU:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechutí jít ráno do školy
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, střídá různé cesty
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- dítě usíná s pláčem, má neklidný spánek
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické, nebo se objeví výkyvy nálad, odmítá se svěřit s tím, co je trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (např. opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, někdy ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku

STÁDIA ŠIKANOVÁNÍ:

Motto: „Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.“

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben, neuznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, sprádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity např. z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce fyzická agrese.

Třetí stadium: Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. (stadia šikanování podle Michala Koláře)

4 Prevence soc. patologických jevů ve vyučovacích hodinách

Problematika sociálně patologických jevů se objevuje především v občanské výchově a rodinné výchově, ale musí prolínat i jinými předměty a odrážet tzv. mezipředmětové vztahy.

4.1 Občanská výchova, výchova ke zdraví

Vhodné je problematiku negativních projevů chování si zpracovat do menších tématických celků.

Např.:

Stop kouření, aneb Je líbo cigaretku?

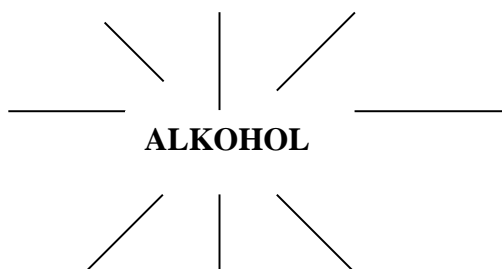
- Utvořte ve třídě dvojice a varujte těhotné ženy před nebezpečím kouření.
- Vymyslete ve skupinách reklamu, která by ukazovala na nebezpečí kouření.
- Zamyslete se nad tím, proč lidé začínají kouřit a diskutujte o tom.
- Na programu jednání Parlamentu ČR je projednávání zákona o zákazu kouření na veřejnosti. Utvořte skupiny a rozdělte si tyto role: odpůrci kouření na veřejnosti, zastánci kouření na veřejnosti, poslanci. Poslanci vždy vyslechnou obě strany, a pak rozhodnou. Sečtete počet poslanců ve třídě, kteří zákon podpořili, a kteří ne, a rozhodněte.
- Zahrajte si ve dvojicích tyto role: jeden z vás bude hrát kuřáka na autobusové zastávce, druhý nekuřáka tamtéž. Nekuřák vyzve kuřáka, aby přestal, že mu kouření vadí. Zahrajte scénku nejdříve beze slov a použijte gesta a mimiku, pak použijte slova.
- Zahrajte si hru na Klady a zápory. Vaším úkolem bude co nejrychleji vyjmenovat, popř. sepsat negativní nebo pozitivní účinky kouření.

+	-

- Diskutujte na téma: Kouří někdo z tvých rodičů? Kouří v místnosti, kde jsi ty? Co si o kouření doma myslíš?
- Předved'te ve dvojicích následující situaci: Jdete do obchodu a chcete si koupit cigarety. Prodačka vám je prodala. Čím se provinila?
- Jaké značky cigaret znáš? Znáš nějaké reklamy na cigarety?

Alkohol

- Vytvoř myšlenkovou mapu na pojem ALKOHOL (vše, co tě napadne v souvislosti s tímto slovem).

- Pokus se na tabuli sepsat důvody, proč lidé podle tebe pijí alkohol.
- S použitím slovníku cizích slov vysvětlí význam slova ABSTINENCE.
- Napiš do svého sešitu, jaké druhy alkoholických nápojů znáš, popř. jaké jsi už ochutnal.
- Vzpomeň si na tradiční nápoje charakterizující některé země. Začni Českou republikou.
- Pokus si vzpomenout na úspěšného umělce, vědce, politika či jinou významnou osobnost, o které je známo, že často konzumuje alkohol.
- Zkus předvést chování, chůzi, řeč, ... opilého člověka.
- Rozdělte se na dvě skupiny a sepište kladné a záporné účinky alkoholu na člověka. Vyberte pět negativních účinků a seřaďte je podle sebe od nejdůležitějších po méně důležité.
- Přečtěte si ukázkou z knihy Malý princ, jejímž autorem je Antoine de Saint-Exupéry:

Na další planetě bydlil pijan. Návštěva u něho byla velice krátká, ale malého prince hodně rozesmutnila.

„Co tady děláš?“ řekl pijanovi, který seděl před řadou prázdných a řadou plných lahví.

„Piji,“ odpověděl pochmurně pijan.

„A proč piješ?“ zeptal se malý princ.

„Abych zapomněl,“ řekl pijan.

„Nač abys zapomněl?“ vyzvídal malý princ a užuž ho začínal litovat.

„Abych zapomněl, že se stydím,“ přiznal se pijan a sklonil hlavu.

„A zač se stydíš?“ vyptával se dále malý princ, protože by mu rád pomohl.

„Stydím se, že piji!“ dodal pijan a nadobro se odmlčel.

A malý princ zmateně odešel.

Dospělí jsou rozhodně moc a moc zvláštní, říkal si v duchu cestou.

- Představte si, že jste Malý princ. Promluvte s pijanem a pokuste se ho přemluvit, aby s pitím přestal. Zahrajte si scénku ve dvojicích.
- Denně posloucháme v rádiích či televizích zprávy o případech, kdy alkohol zavinil smrt. Sám vyhledej v novinách, časopisech některou z nich, nebo si jen stačí poslouchat televizní či rozhlasové zprávy.

Nealkoholové drogy

- Jako rodiče jste zjistili, že vaše dítě fetuje. Jak se zachováte?
- Jste pro volný prodej drog, nebo nikoli? Svůj důvod se pokuste vysvětlit.
- Sepište všechny drogy, které znáte.
- Pokuste se sestavit „fetácký slovník“.
- Znáš nějakou knihu o drogách? Povídej nám o ní.
- Uveď nějakou činnost, která by dle tvého názoru snížila poptávku po drogách.
- Jak mohou rodiče poznat, že jejich dítě bere drogy?
- Byli byste schopni pomoci člověku závislému na drogách? Co byste dělali?
- Co byste dělali, kdybyste se dozvěděli, že váš kamarád bere drogy?
- Znáte nějakou slavnou osobnost, jejíž kariéru zničily drogy?
- Zahrajte si pexeso (příloha č.3), pomůže vám zapamatovat si, jak některé drogy vypadají.

Podobným způsobem si může učitel podrobně zpracovat i další tématické celky do občanské a rodinné výchovy (např. Stop šikaně a násilí. Právo a kriminalita, aneb Kdo paří do kriminálu? Nealkoholové závislosti, Rasismus, Sexuální zneužívání, atd.). Všeobecné informace jsou k nalezení na internetu, ale hlavně v literatuře. Metodika pak může být podobná jako ve výše uvedených celcích.

4.2 Ostatní vyučovací předměty

Matematika: tvorba a počítání slovních úloh s drogovou problematikou.

Př.: *Spočítejte každý sám, kolik peněz prokouřil kuřák za měsíc, za rok, za 10 let, za 20 let, když každý den vykouří jednu krabičku cigaret. Nejdříve si zjistěte cenu krabičky cigaret.*

Zeměpis: návaznost na tématické celky z rodinné a občanské výchovy.

Př.: *Zkus ukázat na mapě, kde se nejvíce pěstuje opium.*

Ukaž na mapě, v kterých oblastech je nejvíce rozšířen virus HIV. Apod.

Dějepis: tohoto předmětu se dá nejlépe využít v přiblížení historie drog (např. alkoholu, nikotinu,...).

Český jazyk: žáci mohou v hodinách slohu vytvořit „Třídní smlouvu.“

- *Budeme k sobě kamarádští a tolerantní.*
- *Budeme k ostatním ohleduplní bez ohledu na rasu nebo postižení.*
- *Můžeme důvěřovat oblíbenému učiteli a s čímkoliv se mu svěřit.*
- *Jednou týdně budeme pořádat diskusní skupinu, na které budeme hovořit o všech problémech, které nás tíží.*
- *Budeme upřímní a budeme vždy mluvit pravdu.*
- *Máme právo na to, vyjádřit svůj názor a stát si za ním.*
- *Nebudeme ve škole tolerovat šikanování.*
- *Nebudeme na sebe navzájem donášet.*
- *Máme právo žádat informace.*

- *Máme právo, aby se s námi jednalo s úctou.*
- *Máme právo dělat chyby – a být za ně zodpovědní.*
- *Máme právo odmítnout.*
- *Máme právo o cokoliv požádat.*
- *Máme právo říct: nerozumím.*

Př.: žáci mohou převyprávět knihu vztahující se k dané problematice.

- mohou ve skupinách nebo individuálně vymyslet slogan reklamy proti kouření (alkoholu, drogám, rasismu),
 - mohou napsat báseň, ve které musí použít daná slova (např. cigareta, droga, košile, závislost, automat, peníze),
 - mohou psát slohové práce nebo krátká slohová cvičení na daná témata (př. Co mě na světě nejvíc tíží? Proč neberu drogy? Co by se stalo, kdybych přestal/a kouřit? Na koho bych se obrátila se svými starostmi)?

Př.: „*Desatero Božích přikázání*“ – nejprve žákům stručně vysvětlíme tuto problematiku. Nato žáci mohou sami tvořit podobná přikázání, např:

- *V jedno přátelství (lásku, ...) věřit budu!*
-

Výtvarná výchova: škola se může zúčastnit různých výtvarných soutěží na danou problematiku (např. soutěž Drogy a my).

- malba na téma: „Kde je mi dobře?“
- návrh plakátu pro kampaň proti drogám,
- žáci (popř. učitel) utvoří dvě skupiny, které dostanou velký balící papír. Dále budou potřebovat temperové barvy, vodu a podložku (noviny) pod balící papír. Jedna skupina bude mít za úkol jakýmkoliv způsobem barvami vystihnou zápory konzumace drog, alkoholu, kouření, rasismu. Druhá skupina bude znázorňovat klady. Nakonec bude každé skupina verbalizovat, co namalovala, vytvořila.

- tvorba koláží apod.,
- „Strom života“ – žáci (každý sám) na velký balící papír namalují listnatý strom i s kořeny. Po zaschnutí do něj tuší vpisují priority svého života. Např. nejpevnější a nejstabilnější je pro mě rodina = napíší do kořenů, kamarádi jsou také důležití, ale víc je pro mě zdraví = napíší do kořene, kamarády na napíší do větví, protože se někdy kamarádství může zlomit jako ta větev. Nejméně důležitá je škola = napíší do koruny listů. Po ukončení opět žáci komentují, proč kam co napsali.

Výpočetní technika:

- Prezentace v aplikaci Microsoft PowerPoint z oblasti prevence kouření či alkoholismu

4.3 Hry a jiné aktivity

Hry pro zvládnutí zlosti a agresivity

Když se rozzuřím – skupina sedí v kruhu. Děti říkají po řadě své jméno a ukazují, co dělají, když se rozzuří, např.:

▪ *Jmenuji se Aleš. Když se rozzuřím, dělám takhle:* a naznačuje, že někoho chce uhdit, nebo že jej bije.

▪ *Jmenuji se Veronika. Když se rozzuřím, dělám takhle:* a naznačuje, že někoho škrtí atd.

Tato hra může posloužit i jako seznamovací. Hra se stane obtížnější a procvičuje mechanickou paměť dětí, hraje-li se systém „balení kufru“: každé dítě musí opakovat všechna jména předchozích dětí a jejich projevy zuřivosti, než ohlásí své jméno a svou „zuřící aktivitu“.

Vyjádří to beze slov – každé dítě si vybere nějaký pocit a nonverbálně jej musí vyjádřit. Ostatní děti hádají, co vyjadřuje.

Toto místo patří mně – skupina utvoří kruh. Do jeho středu se postaví židle. Jedno dítě se na ni posadí a slovy brání své místo před druhým, který ho chce o místo připravit. Pak se role vymění.

Na obou stranách lze argumentovat, žádat, hrozit, nadávat, urážet, žebrat, lichotit, plakat atd.

Tělesné útoky nejsou dovoleny. Scénu lze modifikovat:

- boj o jídlo,
- o knihu,
- o hračku,
- o peníze,
- o míč.

Hra může znázornit, jakým způsobem různé děti přednášejí a hájí své zájmy, jak jsou tvrdohlavé či povolné, jak snadno se dají kvůli maličkostem vyprovokovat k agresivitě, a jak bezradnost, bezmoc nebo nedostatek argumentů rozpoutá agresivitu.

Zuřivý jako zvíře – vyzveme děti: „Každý si představí, že je zvíře. Jakým zvířetem byste chtěly být? Nyní se v toto zvíře přeměníte. Jsi klidný a nemyslíš na nic zlého. Tu se náhle objeví jiné zvíře, s nímž jsi měl před nedávnem nepříjemnost a na které máš vztek. Co se stane?“ Děti tuto situaci zahrají.

Výmluvy – děti, které se vůči druhým chovají agresivně, nebývají ochotné ani schopné nést odpovědnost za své jednání. Pomocí následující hry mohou být odhaleny nejběžnější výmluvy.

Všechny děti sedí v kruhu. Každé dostane papír a tužku. Na papír napíše začátek věty, která popisuje nějaké agresivní chování,

- Např. Uhodil jsem ho...
- Hodil jsem kamenem...
- Řekla jsem jí, že je debil....

Pak dítě list přeloží, aby napsanou větu nebylo možné přečíst, a podá jej sousedovi v kruhu. Ten předcházející větu doplní větou začínající slovem „protože“ a uvede nějakou obvyklou výmluvu. Např. ...protože mi sebral tašku.

....protože si začal,

... protože mě pomlouvá.

Navíc dítě připíše nový „agresivní“ počátek věty, přehne lístek a pošle jej dál. Když jsou lístky zcela popsány, rozbálí se a přečtou.

Papírová válka – pro tuto hru potřebujeme staré noviny nebo časopisy. Děti se rozdělí na stejně velké skupiny a pro každou se vyznačí stejně velké bitevní pole. Na znamení děti začnou dělat koule z papíru, které na sebe házejí. Když se pak bitva ukončí, zvítězila ta skupina, která má na svém poli nejméně koulí, stejná zábavná je i hra, že všichni bojují proti všem. Válka končí uplynutím předem dohodnutého času. Po válce pak lze ze všech koulí vyrobit jednu velkou „mírovou kouli.“ Papírovou válku lze hrát v různých variantách:

- děti smějí házet pouze vsedě nebo vleže,
- koule se vrhají nohama (kopou),
- hází se dozadu přes hlavu nebo skrz rozkročené nohy,
- hází se jen levou rukou, atd.

Ostrov přežití – všechny děti klečí a opírají se dlaněmi o zem v prostoru, který je vyznačen na podlaze křídou ⇒ „ostrov“. Pokoušejí se vzájemně jedno druhé vytlačit z ostrova, aniž by zvedly ze země ruce nebo kolena. Hru je možné ukončit po dohodnutém čase.

Hry na budování sebevědomí a sebedůvěry

Jsem – umím – mám – dětem se nalepí na záda kartičky velikosti A5 a na nich počátek tří vět:

- Jsem...
- Umím...
- Mám...

Všichni si vezmou tužku a rozejdou se po místnosti. Přitom si vzájemně doplňují začátky vět na kartičkách. Když jsou všechny věty doplněny, hra končí. Potom si děti kartičky sundají a přečtou si, co si o nich druzí myslí. Autoři jednotlivých textů zůstanou anonymní. Tak možná mnohé děti sdělí druhým to, co by se jinak ostýchaly vyslovit.

Stejní a nestejní – děti se posadí tak, aby každé z nich vidělo na ostatní (nejlépe do kruhu). Postupně dostávají pokyny. Např. „Vstaňte a postupně se dotkněte toho, kdo má na sobě něco červeného. Toho, kdo má sandály. Kdo má dlouhé vlasy.“

Horká židle – děti sedí v kruhu, v jehož středu stojí „horká židle“. Na ni se posadí nějaké dítě. Postupně se posouvá se svou židlí před jednotlivé děti v kruhu a každé z nich mu řekne něco, co se mu na něm líbí. Příležitost sedět na „horké židli“ dostane každé dítě.

Lepší stránka – děti sedí v kruhu. Každé z nich dostane tužku a papír a po chvílce přemýšlení napíše tři vlastnosti, o nichž si myslí, že ho vystihují. Např.:

- veselý,
- rychlý,
- chytrý,

- hodný,
- zlý,
- sportovní,
- posměvavý.

Psát by se mělo hůlkovým písmem, aby nebylo snadné rozeznat rukopis. Popsané lístky se vyberou, promíchají a uloží ve středu kruhu. Každé dítě si postupně vybere jeden lístek (v případě, že si vybere svůj, si mlčky vybere jiný), přečte ho a snaží se najít autora. Svůj tip pak zdůvodní. Pokud dítě tipuje špatně, pomohou ostatní.

Jsem hrdý – děti sedí v kruhu a postupně doplňují začátek věty: „Jsem hrdý na to, že...“. Když to dítě říká, může si i stoupnout na židli a zvolat to.

Např. - Jsem hrdý na to, že umím dobře plavat.

- Jsem hrdá na to, že se nestydím, že pocházím z dětského domova.

Žádné dítě by nemělo být nuceno se vyjádřit. I pedagog může sdělit, na co je hrdý.

4.4 Netradiční pomůcky

Nabídka modelů vlivu kouření a alkoholu (www.medim.info)

Např. množství dehtu v plicích, ústní dutina kuřáka, kouřící Sue, opilecké brýle, roční množství dehtu a karcinogenní tekutina kuřáka se spotřebou jedné krabičky denně apod.

Varovné fotky aneb jak zkazit chuť na cigaretu

(server: ekonomika.idnes.cz, [on-line], 2007)

Fotografie na krabičkách cigaret by měly podle eurokomisaře pro zdraví Davida Byrna svojí drastičností odradit kuřáky od jejich vášně.

Závěr

Na závěr si dovolím citovat: „Rostoucí počet dětí, které mají zkušenosti s alkoholem a tabákem, je vážný celospolečenský problém, jemuž dlouhodobě není věnována potřebná pozornost. Bohužel se zdá, že celá společnost jakoby se víceméně spoléhala, že tento problém dokáže vyřešit právě a jen škola. Občasné kontroly policistů na diskotékách, jednorázové akce nebo pořady v televizi tuto situaci neřeší. Propagace alkoholu dopadá na dětskou populaci v nejrůznějších podobách. Jak lze např. zneužít mistrovství světa v kopané k propagaci piva Gambrinus, jsme viděli na propagačních tabulích „Češi chtějí jen jedno...“. Je to pouze jeden malý příklad naší nevšímavosti a lhostejnosti k problému konzumace alkoholu u dětí a mladistvých.“

Nárůst různých rizikových forem chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti, které navštěvují ZŠ patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice, přiměřeně k věku žáků, naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni. Naše škola se snaží o vytváření co nejpříznivějšího prostředí. Stále více zařazujeme do výuky aktivity na poznávání sebe sama, na rozvoj komunikativních dovedností a na vytváření zdravých vztahů. Každoročně také vyjíždíme s dětmi na pobyty v přírodě, tzv. harmonizační kurzy na počátku šestého ročníku a lyžařské kurzy v 7. ročníku, které významně napomáhají stmelování kolektivu. Snažíme se budovat vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Jsme otevřeni komunikaci s rodiči.

Převážná většina mladých lidí s oblibou experimentuje s novými věcmi a zážitky, a to včetně legálních a nelegálních látek. Ignorování experimentálního chování znamená ignorování skutečnosti, že existuje něco jako dospívání. Striktně mladým lidem zakazovat kouřit a konzumovat alkohol nepředstavuje zrovna nejlepší řešení. Přílišné zakazování může u žáků zvýšit riziko experimentování s drogami.

Drogy jsou a budou součástí každodenního života teenagerů. Za účelem cílené prevence by proto neměly být využívány jen zastrašovací techniky ve snaze odradit mladé od drog. Naopak poskytované informace musejí být pravdivé, objektivní, nikoliv zkreslené či jednostranné a musejí být předávány nenásilnou formou.

Je třeba si uvědomit, že mladí lidé nejsou negramotní a s pomocí nás pedagogů a odpovědných orgánů na všech úrovních, jsou si sami schopni vytvořit vlastní názor na návykové látky. Je ale nutné mít paměti, že takový postup dozajista vyžaduje dostatek

t

r

p

ě

l

i

v

o

s

t

i

,

č